

inhoud

*wonen langs
een waterloop*

1

2

3

4

5

6

7

Eén van de brochures niet in je bezit?

Geen probleem. Vraag deze aan via waterbeleid@oost-vlaanderen.be of download ze van onze website www.oost-vlaanderen.be/water

*het beheer
van de waterlopen
in Oost-Vlaanderen*

© foto Peter Goes

Het beheer van de waterlopen in Oost-Vlaanderen

Een uitgebreid netwerk van grachten, kleine waterlopen, grote rivieren en kanalen doorkruist Oost-Vlaanderen. Dat netwerk is niet alleen van belang voor de afvoer van het regenwater, maar ook voor de natuur en de economische bedrijvigheid. Daarom is een goed beheer ervan cruciaal.

◀ Wolfputbeek in Ninove, een waterloop onder provinciaal beheer

Waterlopen

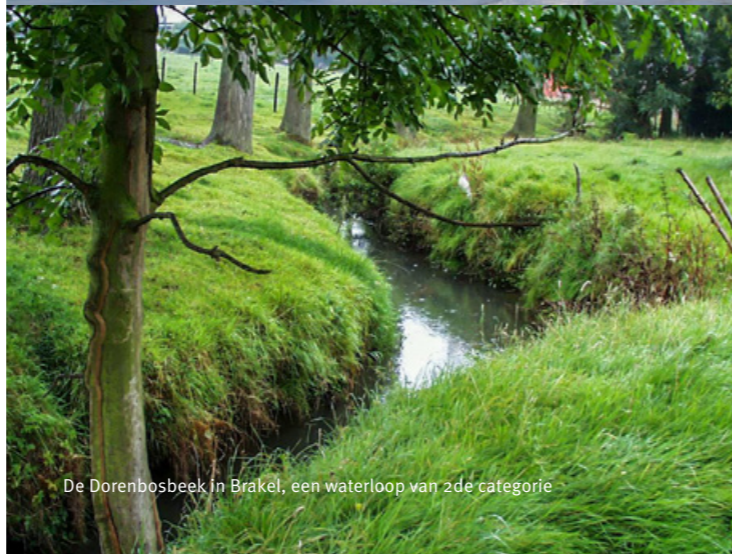
Er zijn bevaarbare en onbevaarbare waterlopen.

De **bevaarbare waterlopen** zijn de grote stromen, rivieren en kanalen. De meeste van deze waterwegen in onze provincie worden beheerd door Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z).

De **onbevaarbare waterlopen** zijn de kleinere rivieren of kanalen, maar kunnen ook beken met een beperkte breedte zijn.

De Boven-Schelde
© De Milieuboot

De Dorenbosbeek in Brakel, een waterloop van 2de categorie

De Poekebeek in Aalter, een waterloop van 1ste categorie

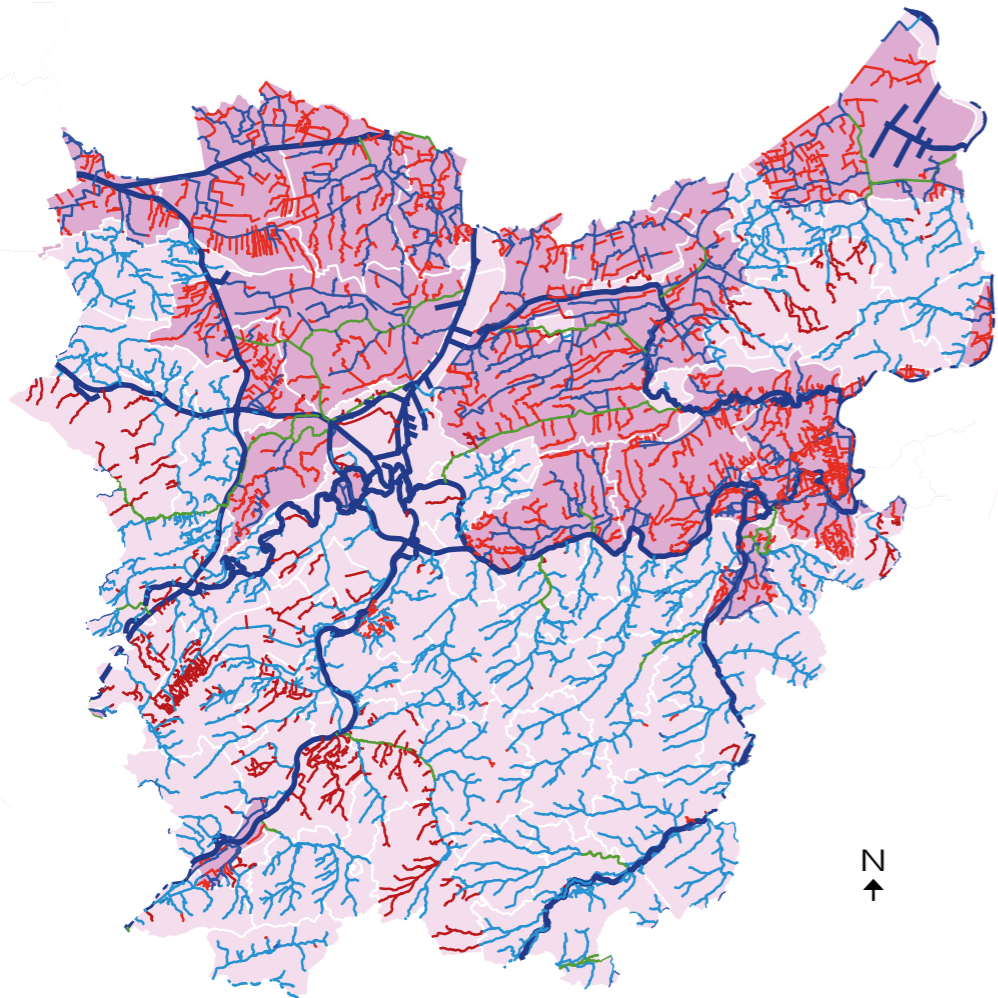

Er zijn verschillende instanties die de onbevaarbare waterlopen beheren.

- De grotere waterlopen, ook wel waterlopen van **1ste categorie** genoemd, worden beheerd door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Afdeling Operationeel Waterbeheer.
- De Provincie, dienst Integraal Waterbeleid beheert de waterlopen van **2de categorie**.
- Daarnaast zijn er in sommige gemeenten ook nog waterlopen van **3de categorie** die de gemeente onder haar hoede heeft.

De onbevaarbare waterlopen van 1ste, 2de en 3de categorie noemen we **gerangschikte** of **geklasseerde** waterlopen.

In sommige gebieden zijn polders of wateringeng actief. Dat zijn openbare besturen die opgericht zijn in gebieden waar het waterbeheer een bijzondere zorg vereist. In die gebieden beheren zij de onbevaarbare waterlopen van 2de en 3de categorie.

Waterlopen

- bevaarbaar, in beheer van het Vlaams gewest
- geklasseerd, 1ste categorie in beheer van het Vlaams gewest
- geklasseerd, 2de categorie in beheer van de provincie
- geklasseerd, 2de categorie in beheer van polder of watering
- geklasseerd, 3de categorie in beheer van de gemeente
- geklasseerd, 3de categorie in beheer van polder of watering
- polder of watering

Grachten

Afwateringen die niet het officiële statuut van waterloop hebben, noemen we grachten.

We maken een onderscheid tussen:

- **Grachten van algemeen belang**
Zij kunnen na een openbaar onderzoek door de gemeente op die manier worden aangeduid. Ze worden nadien ook door de gemeente onderhouden.
- **Polder- of wateringgrachten**
Zij worden onderhouden door een polder of watering. Het zijn deze besturen zelf die beslissen welke grachten het statuut van polder- of wateringgracht nodig hebben.
- **Baangrachten**
Zij lopen parallel met een openbare weg en worden in principe onderhouden door de wegbeheerder.
- **Perceelgrachten**
De aanpalende eigenaar of gebruiker moet instaan voor het onderhoud van die grachten.

Hoe kom je te weten wie de beheerder is van een waterloop of gracht?

Raadpleeg eerst de Vlaamse Hydrografische Atlas op www.gisoost.be (klik door op Geoloketten > Atlas van de Waterlopen).

Heeft de waterloop geen officieel statuut, dan spreken we over een gracht. Voor meer info over het beheer van grachten bij jou in de buurt, neem je best contact op met je gemeente.

Geen waterloop maar een baangracht in Maldegem >

Let wel op!

De **Vlaamse Hydrografische Atlas** is een digitaal bestand van alle waterlopen in Vlaanderen dat continu wordt aangepast. In die atlas vind je geen juridisch sluitende informatie over waterlopen. Het is wel een handig hulpmiddel om snel basisinformatie over een waterloop op te zoeken.

Informatie met juridische waarde over de onbevaarbare waterlopen vind je in de **Atlas van de onbevaarbare waterlopen**. Deze analoge atlas wordt bijgehouden door de Provincie en is volledig digitaal ontsloten. Je kan de info zowel via het geoloket op www.gisoost.be (klik door op geoloketten > Atlas van de Waterlopen) als via de databank (<https://atlaswaterlopen.oost-vlaanderen.be>) raadplegen.

Heb je nog vragen, stuur dan een mail naar vha@oost-vlaanderen.be.

Meer info

Een overzicht van de waterloopbeheerders vind je terug op www.oost-vlaanderen.be/water (klik door op werken aan waterlopen > wie doet wat).

Heb je een vraag over een waterloop die de Provincie beheert? Stuur dan een mail naar de dienst Integraal Waterbeleid:

waterbeleid@oost-vlaanderen.be.

Je kan ook rechtstreeks contact opnemen met de verantwoordelijke sectoringenieur. Ga daarvoor naar www.oost-vlaanderen.be/water. Je vindt er een kaart terug met de werkingsgebieden van de sectoringenieurs en hun contactgegevens.

wie is eigenaar
van de bedding
van een waterloop?

Over de bedding van een waterloop en de eigendom ervan

De vraag naar de eigenaar van een bedding is vooral relevant wanneer de waterloop zijn rangschikking als geklasseerde waterloop verliest en de bedding verkocht wordt. Ook bij het afbakenen van aanpalende percelen kunnen vragen gesteld worden over de eigendomsgrenzen van een waterloop.

De eigendomssituatie van waterlopen is niet altijd eenvoudig. Waterlopen slingeren zich door het landschap en kunnen verbreden en zich verplaatsen. Bovendien blijken er zeer uiteenlopende interpretaties te bestaan over de eigendomsstatuten en over het begrip 'bedding'. We proberen enige duidelijkheid te scheppen.

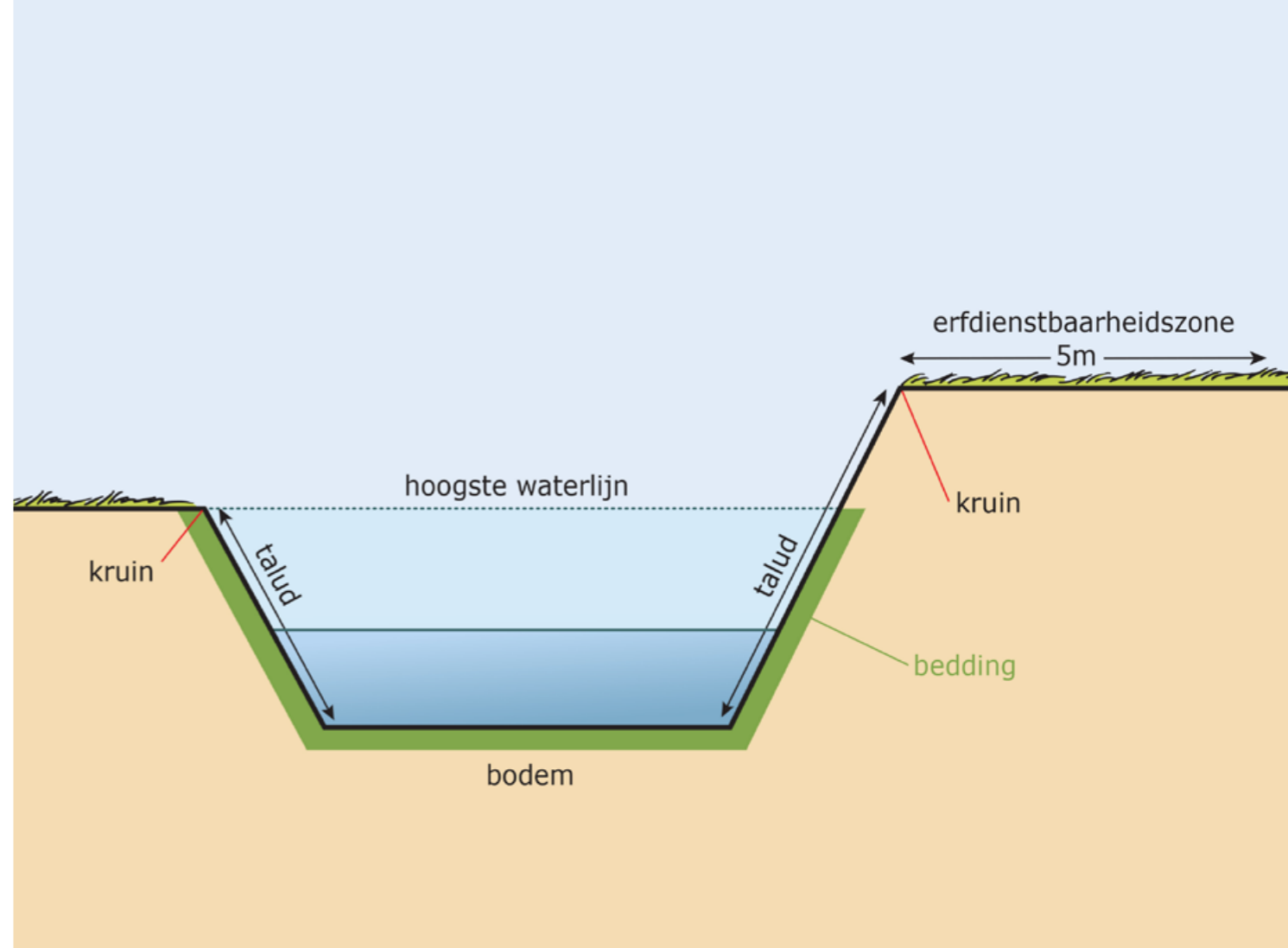
Enkele begrippen...

De **kruin** is de rand van een waterloop, waar het schuine talud eindigt en het horizontale deel van de oever begint.

De **hoogste waterlijn** is de hoogst mogelijke waterstand in een waterloop zonder dat hij overstroomt.

De **bedding** van een waterloop wordt gevormd door de bodem en het gedeelte van de oevers onder de hoogste waterlijn.

De **erfdienstbaarheidszone** langs een waterloop is de zone van 5 meter, landinwaarts gemeten vanaf de kruin van de waterloop. Deze zone is meestal private eigendom. Daar heeft de waterloopbeheerder recht van doorgang om de noodzakelijke onderhoudswerken aan de waterloop uit te voeren. Meer info hierover vind je bij 'Waar houd je als aanpalende eigenaar of gebruiker rekening mee?'.

Volgnommern.	AANWIJZING DES WATERLOOPS.	AANWIJZING. VAN DE PLAATS OF HET PUNT				AANWIJZING der afdeelingen des kadastrers waar bij doorloopt.	UITGEBREIDHEID der as van den waterloop in elk dezer.	BELENDEDE PERCEELN OPHOORENDE TOT ELKE AFDEELING.				PUNTEN waar de afmetingen gedaan zijn.	OPGENOMEN BREEDTE		BREEDTE op de grondvlakte volgens de gebruiken, reglementen, enz.	DIEPTE BENEDEN DE OEVER		
		Waar hij begint in de gemeente.		Waar hij eindigt in de gemeente.				Rechter oever.		Linker oever.			Rechter oever			Linker		
		Afdeeling des kadastrers.	Nummers.	Afdeeling des kadastrers.	Nummers.			Afdeelingen en nummers.	Length aan den oever.	Afdeelingen en nummers.	Length aan den oever.		die bestaat uit is.	volgens den regel te geven.			die bestaat uit is.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
11	Koude graebtk (sewoly)							B 291	140	B 904	20		0.35	0.10	240	0.50	0.75	0.50
										903	9		0.60	0.20		0.60		0.60
										902 ^c	9		0.60	0.20		0.60		0.60
										902 ^d	21		0.50	0.15		0.65		0.65
										299	122		0.50	0.10		0.50		0.50
								297 ^c	10				0.50	0.20		0.40		0.40
								296	11				0.50	0.20		0.40		0.40
								295	10				0.50	0.20		0.40		0.40
								294	30				0.50	0.20		0.40		0.40
								296	117	243	49	d	0.75	0.30		0.50		0.50
										244	17							
										245	8							
										295	90	e	0.65	0.20		0.60		0.60

De afmetingen van een waterloop

De afmetingen van de bedding van een waterloop - bodembreedte, opgenomen (boven)breedte en diepte - zijn vastgelegd in de **beschrijvende tabellen van de atlassen** van de onbevaarbare waterlopen van 1877 en 1950. Voor de breedte van de bedding van een waterloop wordt de 'opgenomen breedte' uit deze oude atlassen gebruikt. Als een waterloop in beide atlassen opgenomen is, geldt de meest recente afmeting uit de atlas van 1950. Deze regels gelden ook ter hoogte van een inbuizing.

In de gebieden waar een ruilverkaveling is geweest, moet je de ruilverkavelingsplannen raadplegen.

Voor waterlopen die niet opgenomen zijn in de oude atlassen of in de ruilverkavelingsplannen, zijn er geen afmetingen beschikbaar. De afmetingen van de bedding zijn dan deze die op het terrein worden opgemeten.

De beschrijvende tabellen bij de Atlas van de onbevaarbare waterlopen kan je zowel via het geoloket op www.gisoost.be (klik door op geoloketten > Atlas van de Waterlopen) als via de databank (<https://atlaswaterlopen.oost-vlaanderen.be>) raadplegen.

< Voorbeeld van een beschrijvende tabel uit de atlas van 1877. Voor de breedte van de bedding van een waterloop raadpleeg je kolom 14 met de 'opgenomen breedte op de bovenkant'.

Volgnommern.	Aanwijzing van de Waterloop	Profil naar de afmetingen van de Waterloop	Opgenomen		Vastgesteld volgens de afmetingen op het terrein	Vastgesteld volgens de afmetingen op het terrein	Uitgeleend van de waterloop		
			bovenkant	onderkant			diepte	breedte	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
5	217	(P. 217)	a	2.6	0.7	1.0	1.0	0.5	1.2
			b	2.5	0.6	1.0	1.0	0.5	1.2
			c	2.2	0.5	1.0	1.0	0.5	1.2
			d	2.2	0.5	1.0	1.0	0.5	1.2
			e	2.0	0.5	1.0	1.0	0.5	1.2

Voorbeeld van een beschrijvende tabel uit de atlas van 1950. Voor de breedte van de bedding van de waterloop raadpleeg je kolom 5 met de 'opgenomen kruinbreedte'.

Wie is eigenaar van de bedding van een waterloop?

De bedding van een onbevaarbare waterloop (dus van 1ste, 2de of 3de categorie) wordt geacht toe te behoren aan de waterloopbeheerder. Wie het tegendeel beweert, moet dit kunnen bewijzen. Bij onduidelijkheid of geschillen kan de vrederechter hierover een uitspraak doen.

De bedding van oud-geklasseerde waterlopen (waterlopen die opgenomen zijn in de atlassen van 1877 of 1950) wordt buiten de polder- of wateringgrenzen geacht eigendom te zijn van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

Binnen een polder of watering zijn deze besturen de vermoedelijke eigenaar.

Een overzicht van de vermoedelijke eigenaars van onbevaarbare waterlopen

onbevaarbare waterlopen	buiten polders of watering	binnen polders of watering
1ste categorie	VMM	VMM
2de categorie	provinciebestuur	polder of watering
3de categorie	gemeentebestuur	polder of watering
opgenomen in atlassen 1877 en 1950	VMM	polder of watering

Als een waterloop zijn rangschikking verliest, blijft het vermoeden van eigendom van de bedding bij de voormalige waterloopbeheerder. Wie dat is, kan je opzoeken in de Atlas van de onbevaarbare waterlopen. Lees ook 'Het beheer van de waterlopen in Oost-Vlaanderen'.

Het opzoeken van het juiste eigendomsstatuut van de bedding van een waterloop is dus erg ingewikkeld en bijgevolg maatwerk.

De ligging van de bedding ligt niet vast in het landschap

De precieze ligging van een waterloop ligt niet vast: de waterloop mag/kan zich verplaatsen in het landschap. Wanneer de ligging van een waterloop wijzigt, verplaatst de eigendom van de bedding zich mee. Een waterloop mag ook de ruimte innemen die hij in normale omstandigheden nodig heeft. Dit kan breder zijn dan de breedte die geacht wordt eigendom te zijn van de waterloopbeheerder. Het zou dus kunnen dat de waterloop een deel van een aanpalend perceel heeft ingenomen, zonder dat dit deel van eigenaar verandert.

Wetgevend kader

De toepasselijke wetgeving kan je vinden in

- Burgerlijk wetboek artikels 538, 556, 557 en 559 (tekstbijwerking tot 08-07-2014)
- Wet 1967: Wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, artikel 16
- Omzendbrief provinciegouverneur Oost-Vlaanderen van 10 maart 1992

Meer info

Provincie Oost-Vlaanderen
dienst Integraal Waterbeleid

vha@oost-vlaanderen.be
Tel. 09 267 76 26

*wat doet
de Provincie als
waterloopbeheerder?*

Wat doet de Provincie als waterloopbeheerder?

Het is onze taak om ervoor te zorgen dat het teveel aan regenwater vlot kan doorstromen via de waterlopen. We doen dit met respect voor de natuur in en rond onze waterlopen.

Om een vlotte waterafvoer te kunnen garanderen moeten wij regelmatig **onderhoudswerken** uitvoeren, zoals maaien, ruimen en herstellen van beschadigde oevers.

Op sommige plaatsen zijn ook **investeringswerken** nodig. Dit zijn meestal meer ingrijpende wijzigingen van de bedding of het tracé en ze hebben doorgaans tot doel de waterafvoer of het afvoerregime te beïnvloeden. Voorbeelden van dergelijke werken zijn de aanleg van overstromingsgebieden, het bouwen van kunstwerken zoals duikers, stuwen, vistrappen, pompgemalen, enz.

Maaien

We merken het in onze waterlopen: door een verbeterde waterkwaliteit groeien er steeds meer waterplanten in en langs de beken. Dit is uiteraard goed nieuws, maar een te sterke begroeiing met water- of oeverplanten in een waterloop verhindert een goede afwatering. Daarom zal de Provincie deze planten in de waterloop en op het talud op kritieke plaatsen wegmaaien.

Het maaien van de bodem- en taludbegroeiing voeren we in de regel uit met een **korfmaaier**. Dit is een kraanbak die vooraan voorzien is van messen. Zo worden de planten niet uitgerukt maar afgesneden. Het maaisel wordt in principe uitgespreid over de gehele 5 meterstrook langsheen de waterloop. In de zomer zullen we de gemaaide planten doorgaans verhakselen. In natuurgebieden en langs wegen voeren we het maaisel meestal af.

De oevers van onze waterlopen maaien we met een korfmaaier >

We maaien de meeste waterlopen één keer per jaar. Om zo weinig mogelijk schade te veroorzaken aan de gewassen op akkers, wachten we tot 15 november om de maaiwerken te starten. Indien noodzakelijk voor een vlotte waterafvoer komen we in de zomer nog eens langs voor een tweede maaibeurt.

De wetgeving laat de waterloopbeheerder toe de maaresten binnen een strook van 5 meter (erfdienstbaarheidszone) naast de waterloop te deponeren zonder dat hij daar een vergoeding hoeft voor te betalen. Meer info hierover vind je bij 'Waar houdt je als aanpalende eigenaar of gebruiker rekening mee?'.

Sommige uitheemse water- en oeverplanten kunnen sterk woekeren. Voor een aantal van deze soorten zetten we bijzondere bestrijdingsacties op. Je leest er meer over bij 'Exotische planten en dieren in onze waterlopen'.

voor > na

voor > na

Zomermaaien

Doordat de waterlopen tijdens het voorjaar tegenwoordig vaak lange tijd droog staan, groeien er in de zomer ook steeds meer planten die problemen kunnen veroorzaken in en langs de beken. Daarom zal de Provincie waterlopen die een verhoogd risico lopen op wateroverlast, in de zomer een extra maaibeurt geven.

< Een waterloop voor en na een maaibeurt. Bij een hevig zomeronweer kan een waterloop met rijke plantengroei al snel voor wateroverlast zorgen

En wat met schade aan de gewassen naast de waterloop?

Maaien in de zomer betekent dat er niet gewacht wordt tot de gewassen van de velden zijn, zoals in de winterperiode wel gebeurt. De schade aan de gewassen door deze bijkomende maaibeurt zal de Provincie **vergoeden** als

- je gebruiker bent van een perceel op het moment dat de werken worden uitgevoerd.
- er effectief schade is ten gevolge van de maaiwerken.
- de maaiwerken worden uitgevoerd in de periode tussen 15 juni en 15 september.

Hoeveel bedraagt de vergoeding?

De vergoeding is gebaseerd op een tarieflijst die voor elk gewas jaarlijks opnieuw wordt vastgelegd. Percelen die op het moment van de werken in gebruik zijn als graasweide komen niet in aanmerking voor een vergoeding. De vastgestelde bedragen vind je terug op www.oost-vlaanderen.be/water.

Deze bedragen worden uitbetaald per lopende meter gewas palend aan de waterloop.

Om een schadevergoeding te ontvangen vul je het **schadeaangifteformulier** in dat je kan downloaden via www.oost-vlaanderen.be/water of je vraagt het aan bij je gemeente. Enkel een volledig en correct ingevuld formulier wordt behandeld. Zorg er ook voor dat je het formulier ten laatste één maand na de uitvoering van de werken aan de Provincie bezorgt. Dat kan met de post naar Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, dienst Integraal Waterbeleid, Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent of per mail waterbeleid@oost-vlaanderen.be.

Beheerovereenkomst als alternatief?

Als landbouwer kan je ook een beheerovereenkomst voor perceelsranden met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) afsluiten. Dit kan een waardevol alternatief zijn om randen langs de waterloop te beheren. Meer info vind je op www.vlm.be (klik via doelgroepen door op Land- en tuinbouwers > beheerovereenkomsten).

© foto Peter Goes

Ruimen

Na verloop van tijd kan het gebeuren dat de waterloop dichtslibt door afzettingen van bodemdeeltjes en plantenresten. Als die afzettingen te dik worden, kan de waterloop het water niet meer optimaal afvoeren. Dan moeten we de beek ruimen door zowel de plantenresten als het slib te verwijderen.

Alvorens dit werk te starten onderzoekt ons bestuur de kwaliteit van de ruimingsspecie. Als het slib volgens de normen van de milieuwetgeving vervuild blijkt, moet het worden afgevoerd. Als het proper is, mag het samen met de plantenresten op de oevers worden uitgespreid in de 5 meterzone langs de waterloop.

Oevers herstellen

Het kan voorkomen dat lokaal de oever van een waterloop zijn stabiliteit verliest. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van de eroderende kracht van het water dat wordt afgevoerd na hevige regen.

De waterloopbeheerder kan dan beslissen om de oevers te herstellen. De Provincie zoekt daarbij altijd naar de meest natuurlijke oplossing. Soms moeten we ook kiezen voor een harde oeververdediging, bijvoorbeeld met schanskorven. Dit zijn verzinkte stalen netten gevuld met breuksteen. Betonnen verstevigingen proberen we te vermijden.

Maatregelen tegen wateroverlast

Overstromingen zijn er altijd al geweest. Door ingrepen van de mens in en rond het watersysteem komen ze vandaag meer voor en zijn ze steeds minder gewenst.

Door de toenemende verharde oppervlaktes in Vlaanderen komt het water sneller in onze waterlopen terecht. In het verleden zijn ook ingrepen gebeurd die bijkomende overstromingen in de hand werken. Zo is er op sommige plaatsen gebouwd in natuurlijk overstromingsgebied of zijn waterlopen rechtgetrokken, waardoor het water sneller afgevoerd wordt. Bovendien zorgt ook de klimaatwijziging voor steeds grotere afvoerpieken in de waterlopen.

Om wateroverlast tegen te gaan werken we altijd volgens de zogenaamde **drietrapsstrategie** 'vasthouden – bergen – afvoeren'. Daarbij wordt in de eerste plaats gefocust op hergebruik en infiltratie, dit is het 'vasthouden' van het water ter plaatse. Als dit niet volstaat moet in tweede instantie worden ingezet op 'bergen' of bufferen in de beekvallei in overstromingsgebieden en bufferbekkens. Pas als derde optie wordt gekozen voor 'afvoeren'.

Het **vasthouden** zelf moet gebeuren vóór het water in de waterlopen terecht komt. De Provincie kan hier zelf geen maatregelen nemen. Via de watertoets kunnen wij wel nagaan of bij nieuwe bouwprojecten voldoende ingezet wordt op hergebruik van hemelwater en infiltratie ter plaatse. Al het water dat vastgehouden wordt, komt niet in de waterlopen terecht en kan dus geen overstromingen veroorzaken.

Waar ondanks voldoende hergebruik of infiltratie nog altijd schade wordt aangericht door overstromingen, zal ons bestuur de nodige ruimte zoeken om water te **bergen** in de beekvallei. Dit gebeurt door de aanleg van overstromingsgebieden. Daarbij streven we zoveel mogelijk naar een natuurvriendelijke inrichting bv. door de aanplanting van riet en waterplanten op zwak hellende taluds of door het planten van streekeigen boomsoorten.

Als ook buffering niet volstaat om wateroverlast te voorkomen, kiezen we in laatste instantie om het teveel aan water sneller **af te voeren**. Dit kan gebeuren door de aanpassing van duikers, het verbreden van waterlopen of de bouw van pompgemalen.

Ons bestuur weegt ook telkens af of maatregelen kostenefficiënt zijn. Op sommige plaatsen kunnen lokale beschermingsmaatregelen, zoals de bouw van een dijklichaam rond een aantal woningen, een beter resultaat geven dan de bouw van een overstromingsgebied of een pompgemaal.

Grote investeringswerken worden altijd voorafgegaan door de opmaak van een computermodel voor de betrokken waterloop. Dergelijke dynamische modellen laten toe om voor verschillende neerslagintensiteiten digitaal te simuleren waar de knelpunten gesitueerd zijn en wat de impact is van de voorgestelde maatregelen op het stroomgebied.

Niet-passeerbare bodemval, Maarkebeek
© Alain Dillen

Niet-passeerbare duiker, Krombeek

Borgtmolen, Maarkebeek

Vismigratie

Waarom vissen migreren ...

Vissen zoeken bepaalde plaatsen op om zich voort te planten, maar zullen andere plekken gebruiken om te eten of te rusten.

Een vis moet zich dus in de waterloop kunnen verplaatsen om al die plekjes die hij nodig heeft te kunnen bereiken. Migratie is dus nodig voor het voortbestaan van de soorten, maar ook om de vispopulaties gezond te houden.

Waarom vissen soms niet kunnen migreren...

De mens heeft gedurende eeuwen sterk ingegrepen in de natuurlijke loop van beken en waterlopen. Niet zelden zijn daardoor grotere en kleinere vervallen ontstaan die vissen niet kunnen overbruggen. Het leefgebied van vele vissoorten geraakte zo sterk versnipperd. Samen met de waterverontreiniging is dit de oorzaak geweest van het verdwijnen van veel vissoorten uit onze beken.

Vismigratieknelpunten oplossen

Een waterloopbeheerder wordt op het terrein geconfronteerd met eenvoudige en meer complexe vismigratieknelpunten.

Eenvoudige knelpunten zoals bodemvalletjes of niet-passeerbare duikers zijn vaak samen met het onderhoud van de waterloop op te lossen.

Goede oplossingen voor watermolens (of restanten ervan) en pompgemalen vergen meer studie en overleg.

Duiker verdrinken d.m.v. steenbestorting, Pauwelsbeek

Met deze maatregelen willen we de migratie van vooral volgende soorten bevorderen: paling, rivierdonderpad, beekprik, kleine - en grote modderkruiper.

Grote modderkruiper

Rivierdonderpad

Meer info

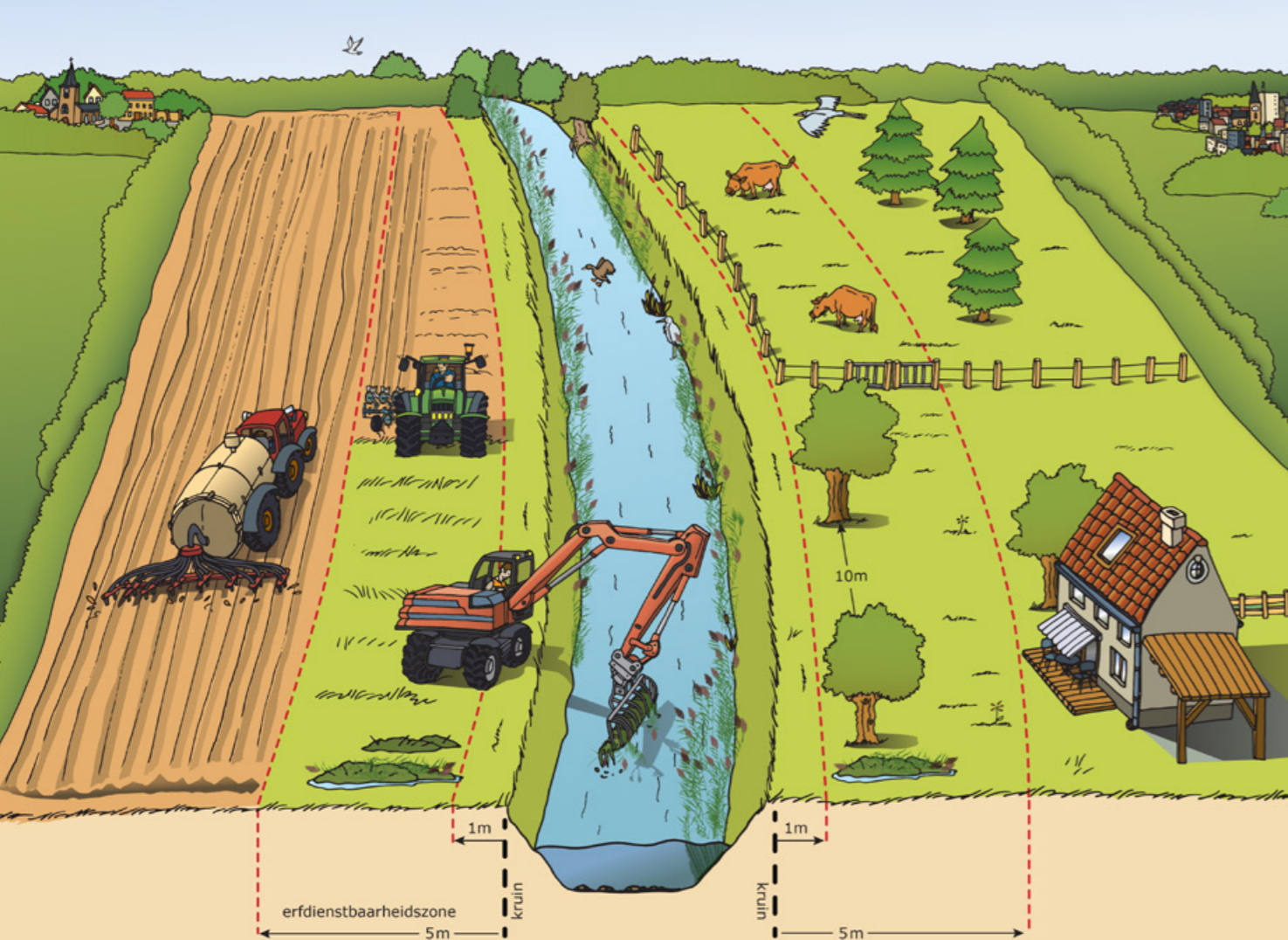
Provincie Oost-Vlaanderen
dienst Integraal Waterbeleid

waterbeleid@oost-vlaanderen.be
Tel. 09 267 76 72

Voor de verantwoordelijke sectoringenieur
ga je naar **www.oost-vlaanderen.be/water**.

*waar houd je
als aanpalende
eigenaar of gebruiker
rekening mee?*

Waar houd je als aanpalende eigenaar of gebruiker rekening mee?

Om te zorgen voor een vlotte waterafvoer moet de waterloopbeheerder regelmatig zijn waterlopen onderhouden. Om te kunnen maaien, ruimen of oevers herstellen moeten we langs de waterloop rijden. Dit is meestal op private grond. De wetgever voorziet daarom langs gerangschikte waterlopen **een aantal regels over het gebruik van de waterloop en de zone eromd**. Deze regels kunnen lichtjes verschillen naargelang de waterloop buiten of binnen het werkingsgebied van een polder of watering gelegen is. Lees ook 'Het beheer van de waterlopen in Oost-Vlaanderen'.

De belangrijkste beperkingen gelden in een strook van 5 meter landinwaarts gemeten vanaf de kruin van de waterloop. Deze zone noemen we de **erfdienstbaarheidszone**. Lees ook 'Wie is eigenaar van de bedding van een waterloop?'.

De tabellen op de volgende pagina's geven een overzicht van die regels, gebaseerd op artikels van verschillende wetgevingen. Bij elke bepaling staat aangegeven op basis van welke wetgeving de regel geldig is. We hebben ook de officiële titels van deze wetteksten opgelijst zodat je de tekst eventueel zelf kan opzoeken. Met waterlopen wordt in de tabel bedoeld de in 1ste, 2de of 3de categorie gerangschikte waterlopen. Hebben we het over grachten, dan gaat het over grachten die door de polder of watering beheerd worden.

Waterlopen beheerd door het Vlaams gewest, de Provincie of gemeente

Waar?	Rechtsgrond	Wat?
In de waterloop zelf	KB 1970, art. 10 1.	Je mag de oevers niet beschadigen.
	KB 1970, art. 10 2.	Je mag de waterloop niet versperren of de waterafvoer hinderen.
	Wet 1967, art. 14	Je mag enkel werken (zoals bouwen van brugjes, aansluiten van waterafvoer, overwelden van de waterloop, ...) uitvoeren als je daarvoor een toestemming hebt gekregen van de Deputatie van het Provinciebestuur (voor waterlopen gerangschikt in 2de of 3de categorie) of van de Vlaamse Milieumaatschappij (voor waterlopen gerangschikt in 1ste categorie). Meer info bij 'Zelf werken aan een waterloop – een machtiging aanvragen'.
In de 1 meterzone	Decreet IWB, art. 10 §1, 2° en 3°	Je mag in een zone van 1 meter landinwaarts vanaf de kruin geen grondbewerkingen uitvoeren (ploegen, eggen, zaaien, ...) of bestrijdingsmiddelen gebruiken.
	KB 1970, art. 8	Percelen langs een waterloop die als weiland gebruikt worden, moeten afgerasterd worden om het vee van de waterloop weg te houden. De omheining moet geplaatst worden op minstens 0,75 tot 1 meter vanaf de kruin van de oever en mag niet hoger zijn dan 1,5 meter.
In de 5 meterzone (= erfdiensbaarheidszone)	Decreet IWB, art. 10 §1, 1°	Je mag er niet bemesten.
	Decreet IWB, art. 10 §1, 4°	Je mag er geen nieuwe bovengrondse constructies oprichten.
	Wet 1967 art. 17 §1	De waterloopbeheerder heeft een recht op doorgang in deze zone. Dwarsafsluitingen mogen de toegang tot de 5 meterstrook dus niet belemmeren. Je moet ze kunnen wegnemen of voorzien van een voldoende brede poort. De waterloopbeheerder mag in de 5 meterstrook materialen en werktuigen plaatsen om werken aan de waterloop uit te voeren.
	Wet 1967 art. 17 §2	De waterloopbeheerder mag er niet-schadelijke ruimingsspecie en maaresten deponeren zonder daarvoor een vergoeding te moeten geven.
In de 6 meterzone	Wet natuurbewoud art. 40	Het is verboden naaldbomen aan te planten binnen 6 meter vanaf de kruin van de waterloop.
In de 10 meterzone	Decreet IWB, art. 10 §1, 1°	Je mag er niet bemesten als je perceel gelegen is binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk of als het perceel afhelt.

Waterlopen en grachten beheerd door een polder of watering

Waar?	Rechtsgrond	Wat?
In de waterloop zelf	KB 1958 art. 1, KB 1958 art. 3 voor grachten	Je mag de oevers niet beschadigen.
	KB 1958 art. 1, KB 1958 art. 3 voor grachten	Je mag de waterloop niet versperren of de waterafvoer hinderen.
	KB 1958 art 1, KB 1958 art. 3 voor grachten	Je mag enkel werken (zoals bouwen van brugjes, aansluiten van waterafvoer, overwelfen van de waterloop, ...) uitvoeren als je daarvoor een toestemming hebt gekregen van de Deputatie van het Provinciebestuur (voor waterlopen gerangschikt in 2de of 3de categorie) of van de Vlaamse Milieumaatschappij (voor waterlopen gerangschikt in 1ste categorie). Meer info bij 'Zelf werken aan een waterloop – een machtiging aanvragen'.
In de 1 meterzone	Decreet IWB, art. 10 §1, 2° en 3°	Je mag in een zone van 1 meter landinwaarts vanaf de kruin geen grondbewerkingen uitvoeren (ploegen, eggen, zaaien, ...) of bestrijdingsmiddelen gebruiken.
	KB 1958, art. 5	Percelen langs een waterloop of gracht die als weiland gebruikt worden, moeten afgerasterd worden om het vee van de waterloop weg te houden. De omheining moet voldoen aan de voorschriften van het polder- of wateringbestuur.
In de 5 meterzone (= erfdienstbaarheidszone)	Decreet IWB, art. 10 §1, 1°	Je mag er niet bemesten.
	Decreet IWB, art. 10 §1, 4°	Je mag er geen nieuwe bovengrondse constructies oprichten.
	KB 1958, art. 6	De waterloopbeheerder heeft een recht op doorgang in deze zone en mag er materialen en werktuigen plaatsen om werken aan de waterloop of gracht uit te voeren (breedte niet vermeld in de wetgeving).
	KB 1958, art. 6	De waterloopbeheerder mag er niet-schadelijke ruimingsspecie en maaresten deponeren uit de waterloop of gracht (breedte niet vermeld in de wetgeving).
In de 6 meterzone	Wet natuurbewoud art. 40	Het is verboden naaldbomen aan te planten binnen 6 meter vanaf de kruin van de waterloop. Deze bepaling geldt niet voor grachten.
In de 10 meterzone	KB 1958, art. 5	Voor uitgravingen, het plaatsen van pompen of het aanleggen van drenkplaatsen op minder dan 10 meter van de waterloop of gracht is een machtiging nodig van het polder- of wateringbestuur.
	Decreet IWB, art. 10 §1, 1°	Je mag er niet bemesten als je perceel gelegen is binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk of als het perceel (sterk) afhelt.

Deze regels zijn gebaseerd op volgende wetgevingen:

- Wet 1967: Wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- Decreet IWB: Decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juni 2003
- KB 1970: Koninklijk besluit van 5 augustus 1970 houdende algemeen politiereglement van de onbevaarbare waterlopen
- KB 1958: Koninklijk besluit van 30 januari 1958 houdende algemeen politiereglement van de polder en van de wateringen
- Wet natuurbehoud: Wet op het natuurbehoud van 12 juli 1973

De wetteksten vind je op www.oost-vlaanderen.be/water.

Mag je water uit de waterloop gebruiken?

Als aanpalende eigenaar of gebruiker van een onbevaarbare waterloop mag je water onttrekken uit de waterloop voor de bevoeiing van je eigendom. Zeker in warme, droge zomermaanden hebben gewassen wel eens meer water nodig dan er beschikbaar is in de bodem.

Personen die geen gronden langs een onbevaarbare waterloop bezitten of gebruiken, mogen water capteren uit de waterloop vanop de openbare weg.

Bij captatie uit de waterloop moet je wel rekening houden met de stroomafwaarts gelegen aanpalende eigenaars en gebruikers. In de waterloop moet immers nog voldoende water overblijven om ook deze aangelanden van voldoende water te voorzien. Het spreekt voor zich dat als je water uit de waterloop gebruikt, je geen schade mag toebrengen aan het visbestand of de oevers.

Zolang je het water uit een onbevaarbare waterloop haalt zonder daarvoor vaste constructies of bouwwerken op te richten heb je geen vergunning of machtiging nodig. Dit is wel het geval bij permanente constructies.

In periodes van lange droogte kan de burgemeester of de provinciegouverneur de watercaptatie wel tijdelijk verbieden met een politiereglement.

Voor het capteren van water uit onbevaarbare waterlopen moet je geen heffing betalen. Bij waterwinning uit bevaarbare waterlopen zijn de regels anders: er is minstens een melding nodig en er moet een heffingsbedrag betaald worden.

Je plant best enkel bomen of struiken die de stabiliteit van de oever garanderen: zwarte els (*Alnus glutinosa*), es (*Fraxinus excelsior*), Spaanse aak of veldesdoorn (*Acer campestre*), rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), hazelaar (*Corylus avellana*), eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), sleedoorn (*Prunus spinosa*), schietwilg (*Salix alba*), waterwilg (*Salix caprea*), bittere wilg (*Salix purpurea*), katwilg (*Salix viminalis*), kraakwilg (*Salix fragilis*), amandelwilg (*Salix triandra*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*).

Wat als je wil bouwen op een perceel langs een waterloop ?

Als je wil bouwen op een perceel langs een waterloop, is het belangrijk dat je op de bouwplannen de ligging van de waterloop correct weergeeft. Duid ook de 5 meterzone aan met de vermelding 'zone langs waterloop – vrije doorgang'. Houd deze zone vrij van vaste constructies. Een vlotte doorgang langs de waterloop is immers onmisbaar voor een goed onderhoud. Lees ook 'Zelf werken aan een waterloop – een machtiging aanvragen'.

Wat als je bomen of struiken wil aanplanten langs een waterloop?

Het planten van bomen en struiken binnen de 5 meterzone langs een waterloop is toegelaten op voorwaarde dat het onderhoud van de beek niet in het gedrang komt. Dit betekent dat hoogstambomen kunnen aanvaard worden mits die op minstens 10 meter afstand van elkaar worden geplant. Bij de aanplant van struiken moet je bereid zijn om je struiken te laten snoeien of je moet het struikgewas zelf voldoende kort houden.

Houd steeds rekening met de natuurlijke ontwikkeling van de bomen en planten en respecteer een afstand van 0,50 à 0,75 meter of meer dan 5 meter van de kruin van de beek. Zo voorkom je dat de beplanting na verloop van tijd in de beek glijdt of de oever beschadigt, en blijft de beek bereikbaar voor onderhoudswerken. Neem bij plannen dus zeker contact met de waterloopbeheerder.

Meer info

Provincie Oost-Vlaanderen
dienst Integraal Waterbeleid

waterbeleid@oost-vlaanderen.be
Tel. 09 267 76 64

*zelf werken aan
een waterloop – een
machtiging aanvragen*

Zelf werken aan een waterloop – een machtiging aanvragen

Als je zelf werken aan een gerangschikte waterloop wil uitvoeren is het belangrijk dat je je plannen op voorhand laat beoordelen. Dit kan je doen via een machtigingsaanvraag. Deze procedure is nodig omdat werken aan een waterloop gevolgen kunnen hebben voor de waterafvoer.

Wanneer vraag je een machtiging aan?

Een machtiging of vergunning moet je aanvragen voor alle werken binnen de bedding van een onbevaarbare waterloop.

Enkele voorbeelden daarvan zijn:

- het plaatsen van een duiker in de waterloop voor de toegang tot een perceel
- de aansluiting van een regenwaterafvoer op de waterloop
- het verplaatsen van de beek
- het aanbrengen van een oeverversterking

Omdat het belangrijk is dat onze waterlopen zo natuurlijk mogelijk blijven, zal een machtiging enkel verleend worden als de werken geen schadelijke gevolgen hebben voor het watersysteem. We zien er bijvoorbeeld op toe dat een overwelling niet langer is dan functioneel noodzakelijk en een harde oeverversteving zullen we maar vergunnen mits grondige motivatie, omdat we oevers bij voorkeur op een natuurvriendelijke manier beschermen.

Bij wie vraag je een machtiging aan?

Voor werken in een onbevaarbare waterloop van 2de of 3de categorie vraag je een machtiging aan bij de Provincie, ook als die waterloop gelegen is binnen het ambtsgebied van een polder of watering. Hoe je deze toelating kan bekomen, lees je op de volgende bladzijden.

Machtigingen voor werken in een onbevaarbare waterloop van 1ste categorie worden verleend door de Vlaamse Milieumaatschappij. Meer info vind je op www.vmm.be (klik via beheer waterlopen door op Machtiging werken waterlopen).

Hoe vraag je een machtiging aan bij het provinciebestuur?

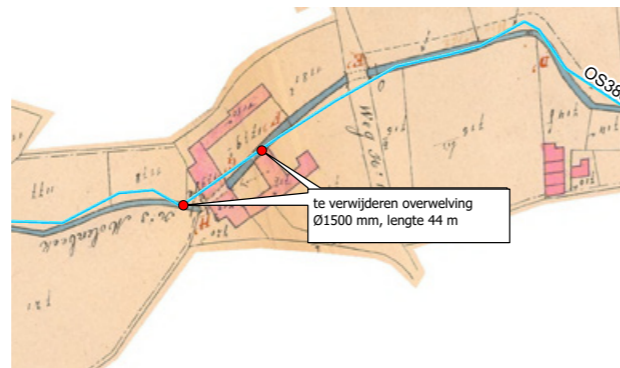
Samen met je aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning

Voor de meeste werken is er ook een stedenbouwkundige vergunning nodig. In dat geval kan je je aanvraag voor een machtiging **integreren in je aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning** die je indient bij je gemeente. Het gemeentebestuur maakt dan een exemplaar van het stedenbouwkundige aanvraagdossier over aan de Provincie voor advies, indien het een werk betreft in een waterloop van 2de of 3de categorie. Alvorens je aanvraagdossier in te dienen neem je best contact op met je gemeentebestuur.

Bij de verplichte samenstelling van het stedenbouwkundige aanvraagdossier moet je dan zeker ook de **'documenten nodig voor een machtigingsaanvraag'** voegen. Dit zijn:

- Een duidelijke opsomming van de geplande werken in de waterloop, inclusief de reden van die werken. Hiervoor kan je het aanvraagformulier downloaden via www.oost-vlaanderen.be/water.
- Een uittreksel in drievoud uit de Atlas van de onbevaarbare waterlopen waarop duidelijk de plaats en aard van de werken zijn aangeduid. Een atlasuittreksel kan je vinden op www.gisoost.be (klik door op geoloketten > Atlas van de Waterlopen).
- Het schriftelijk akkoord van de andere eigenaar als de aanvraag gevolgen heeft voor aanpalende eigendommen (bv. wat betreft de erfdiensbaarheidszone bij het verleggen van een waterloop naar een perceelsgrens).

Als ons bestuur een gunstig advies verleent op het stedenbouwkundige aanvraagdossier, mag je de werken in de waterloop uitvoeren op voorwaarde dat de gemeente de stedenbouwkundige vergunning verleent en alle bepalingen van ons advies overneemt in de bouwvergunning.

Via een aparte procedure

Het kan zijn dat je geen stedenbouwkundige vergunning nodig hebt of dat je vergat om een machtiging samen met je bouwvergunning aan te vragen.

In die gevallen **vraag je rechtstreeks een machtiging aan bij de Provincie**, indien het een werk betreft in een waterloop van 2de of 3de categorie. Daarvoor stel je een dossier samen met daarin de **'documenten nodig voor een machtigingsaanvraag'** zoals hierboven vermeld. De documenten moeten per post worden opgestuurd naar Provincie Oost-Vlaanderen - dienst Integraal Waterbeleid, PAC Het Zuid, Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent.

Na ontvangst en een eerste controle van je aanvraagdossier, vraagt ons bestuur aan de gemeente waar de werken gepland zijn om een openbaar onderzoek op te starten. Gedurende een periode van twintig dagen kunnen dan bezwaren worden ingediend tegen de geplande werken. Na dit onderzoek bezorgt de gemeente het dossier samen met haar advies en eventueel het advies van de polder of watering terug aan de Provincie.

De deputatie beslist over het al dan niet verlenen van de machtiging. Daarin worden technische voorwaarden geformuleerd waaraan de werken moeten voldoen.

Wat na het verlenen van de machtiging?

Als je de gevraagde machtiging hebt verkregen, moet je de dienst Integraal Waterbeleid van ons bestuur op de hoogte brengen van de aanvangsdatum van de werken zodat we de uitvoering ervan kunnen controleren. Je vergunning vervalt als je de werken niet uitvoert binnen een periode van 2 jaar.

Het blijft altijd de verantwoordelijkheid van de eigenaar om de aangelegde kunstwerken zoals duikers, overwelvingen, bruggen en stuwen in een goede toestand te houden.

Meer info

Provincie Oost-Vlaanderen
dienst Integraal Waterbeleid

waterbeleid@oost-vlaanderen.be
Tel. 09 267 76 23

A man wearing a green jacket and waders is bent over, examining a field of plants. The field is filled with green foliage and numerous small purple flowers. The scene is set outdoors, likely in a natural or agricultural area. The image is overlaid with a blue diagonal shape that contains the text.

*invasieve exotische
planten en dieren
in onze waterlopen*

Wat zijn invasieve exoten?

Invasieve exotische planten en dieren zijn uitheems. We treffen ze steeds meer in onze streken aan. Ze doen het bij ons zelfs zo goed, dat dit vaak ten koste gaat van onze eigen inheemse soorten.

Voor 37 invasieve exoten is het binnen Europa verboden deze planten en dieren te importeren, te verhandelen en te bezitten. Dit verbod is een gevolg van een Europese verordening en geldt voor iedereen. Bovendien moet er door voldoende toezicht voor gezorgd worden dat nieuwe soorten zich niet kunnen vestigen. Voor soorten die al een ruime verspreiding kennen, legt Europa een verplichting tot beheer op.

Meer info daarover vind je op www.ecopedia.be, klik door op natuur › exoten › uitheemse invasieve planten.

Voor onze provincie ...

In onze provincie hebben we niet gewacht op Europese wetgeving om het probleem van invasieve exoten aan te pakken.

Grote waternavel, parelvederkruid en waterteunisbloem zijn soorten die we in de waterloop liever kwijt dan rijk zijn. Zij groeien binnen de bedding van de beek en veroorzaken daar hinder en schade. De drijvende vegetatie vormt gesloten matten waardoor het onderliggende water zuurstofloos wordt en vissen sterven. De waterafvoer wordt drastisch beperkt en de plantenmatten kunnen problemen veroorzaken aan sluizen en waterbeheersingsinfrastructuur.

De muskusrat brengt veel schade toe aan de oevers en de gewassen op het veld. Ook die soort bestrijden we actief. Voor andere soorten zijn proefprojecten opgestart.

Welke exotische planten vormen een gevaar?

Grote waternavel heeft een glanzend, bijna rond blad met een gekartelde rand. De planten drijven op het wateroppervlak. Bij grotere planten kunnen de bladeren 10 cm of meer boven het water uitsteken.

Parelvederkruid heeft blauwgroene bladeren die veervormig zijn samengesteld en in kransen staan. De plant komt vaak voor in stilstaande wateren en drijft op het wateroppervlak in een cirkelvormig tapijt.

Wartereunisbloem komt voor in stilstaand en licht stromend water. De planten hebben in het beginstadium rond- tot spatelvormige bladeren. In het bloeistadium ontwikkelen zich rechtopstaande takken met langwerpige bladeren en grote gele bloemen aan de toppen.

Grote waternavel

Wartereunisbloem

Grote waternavel

Parelvederkruid

Parelvederkruid

Wartereunisbloem

Hoe pakken we deze exotische planten aan?

Snel ingrijpen is de boodschap!

Als we tijdig ingrijpen, zal de bestrijding minder lang duren en meer kans hebben op succes. Tref je exoten aan, meld dat dan zo snel mogelijk via exoten@oost-vlaanderen.be. Meldingen van terreinbeheerders via www.waarnemingen.be worden ook opgevolgd.

Samen grondig bestrijden

Aan de hand van de melding gaat ons bestuur na wie verantwoordelijk is voor de bestrijding. Is het een instantie van het Vlaams gewest, dan wordt de melding voor verder vervolg aan hen doorgegeven. Is het een lokale overheid of een waterloopbeheerder, dan nemen we het initiatief om in gezamenlijk overleg een gepast bestrijdingsplan uit te werken en uit te voeren.

Kleine hoeveelheden exoten kunnen handmatig verwijderd worden. Als de besmette zone groter is, komen er machines aan te pas. Nadien moet er altijd handmatige nazorg gebeuren gedurende meerdere jaren. In principe is de plant pas uitgeroeid als er een volledig groeiseizoen lang geen hergroei meer wordt waargenomen over het volledige traject van de aanvankelijke besmetting.

Voorkomen is beter ...

De **Waterwaaier**, een exoot uit de aquariumhandel, komt op dit moment nog weinig voor in Vlaanderen, maar kan veel hinder veroorzaken en is moeilijk te verwijderen. Het verraderlijke is dat de plantenmassa onder water wordt gevormd en lang onopgemerkt blijft.

Ook **Verspreidbladige waterpest** en **Watercrassulla** komen op dit moment slechts hier en daar voor in stilstaande wateren, maar ze zijn na introductie zeer moeilijk te bestrijden. Wees waakzaam en meld meteen, ook bij twijfel.

Waterwaaier

Liever niet dweilen met de kraan open ...

Uiteraard heeft bestrijden enkel zin als er geen nieuwe exoten in de grachten en waterlopen terecht komen. Ondanks het feit dat via de EU-verordening een handels-, bezits- en kweekverbod is ingesteld voor enkele soorten geven wij nog volgende tips aan de tuin-, vijver-, en aquariumliefhebber:

- schaf bij voorkeur inheemse planten aan en let op met stekjes die je krijgt
- heb je toch exoten in je vijver, zorg er dan voor dat er **nooit** planten of fragmenten in andere vijvers of waterlopen terecht komen
- overtollig plantenmateriaal laat je op een veilige plaats uitdrogen

Verspreidbladige waterpest

En wat met de exoten langs waterlopen?

Er bestaan ook exotische planten die niet in het water, maar wel **op het talud of in de nabije omgeving van de waterloop woekeren**.

Door hun intensieve groei kunnen zij de oevers aantasten of de waterafvoer hinderen. Voorbeelden hiervan zijn reuzenbalsemien, reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop. Nauwe samenwerking met alle terreinbeheerders is van cruciaal belang om succesvol te zijn.

De **reuzenbalsemien** is een éénjarige plant en verspreidt haar zaden heel makkelijk via de waterlopen. De zaden kiemen in de oevers en zorgen ervoor dat andere planten geen kans meer krijgen. In de winter sterft de reuzenbalsemien af. Omdat andere planten er niet meer kunnen groeien blijft een kale, instabiele oever achter die erg gevoelig is voor erosie. Dat willen we natuurlijk vermijden.

Deze soort is helaas wijd verspreid in Vlaanderen en komt niet voor op de Europese Unielijst.

Ons bestuur wil de verspreiding van de reuzenbalsemien op een aantal waterlopen in waardevolle bovenstroomse valleigebieden, o.a. in habitatrichtlijngebieden aan banden leggen. Daarvoor maaien we de locaties vóór de zaadvorming en gaan we daarna, tijdens het groeiseizoen, verschillende keren opnieuw ter plaatse om planten die toch nog bloeien te verwijderen. Zo willen we vermijden dat de planten nieuwe zaden kunnen verspreiden. Nauwe samenwerking met alle terreinbeheerders in het besmette gebied is van cruciaal belang om succesvol te zijn. Ieder bestrijdt op eigen terrein, maar de coördinatie tussen deze beheerders neemt de Provincie op zich.

De **Reuzenberenklauw** is een meerjarige plant die het goed doet langs waterlopen en op ruigere terreinen maar ook in tuinen. Het sap van deze plant veroorzaakt in combinatie met zonlicht ernstige brandwonden. De verspreiding gebeurt via duizenden zaden. Om de plant te bestrijden moeten we de wortel uitspitten vóór de bloei. Zaden blijven tot 7 jaar lang kiemkrachtig waardoor er minstens even lang beheer moet worden uitgevoerd. Daar waar deze plant enkel voorkomt langs waterlopen, starten we beheer op. Daar waar hij voorkomt op verschillende terreinen, wordt pas gestart met beheer als er een goede samenwerking is tussen alle 'bezitters' van reuzenberenklauw.

Reuzenberenklauw

De **Japane duizendknoop** is overal aanwezig en is zeer lastig om te bestrijden. Het is duidelijk dat het goed beheersen van grondverzet bij infrastructuurwerken dé sleutel is om verdere verspreiding te voorkomen. Bij het uitvoeren van werken aan waterlopen stellen we alles in het werk stellen om geen 'besmette' grond te verplaatsen.

Japane duizendknoop

En de dieren ...

De **uithemse rivierkreeften** komen via kweek en verkoop in de natuur terecht. Hoewel zeer weinig zichtbaar, zijn ze dikwijls talrijk aanwezig in waterlopen en poelen. Ze verdreven al de Europese soort in Vlaanderen en zijn een bron van ziektes, zorgen voor instabiliteit van oevers en gaan in concurrentie voor voedsel met inheemse soorten. Door monitoring, gerichte vangsten of als bijvangst bij muskusrattenbestrijding en vistellingen trachten we de populatie te reduceren.

De **exotische waterschildpadden** zijn vooral via de handel en na vrijlating in de natuur terecht gekomen. Zowel inheemse planten als dieren vallen ten prooi van deze alleseters. De soort wordt als problematisch beschouwd in natuurgebieden en waterrijke gebieden. In Vlaanderen vind je ze vooral in publieke vijvers en traag stromende waterlopen. Momenteel kunnen ze zich nog niet voortplanten, maar dit is in de toekomst niet ondenkbaar! Bovendien kunnen deze dieren zeer oud worden.

De muskusrat

De muskusrat is een knaagdier dat tot de familie van de woelratten behoort. Het dier is rond 1930 vanuit Amerika ingevoerd voor zijn pels. Het ontsnapte uit verschillende kwekerijen en is nu bijna over heel Europa verspreid.

Muskusratten zijn aan water gebonden. Je vindt ze voornamelijk langs waterlopen met begroeide omgeving, maar ook langs maïsvelden. Muskusratten zijn zeer goede zwemmers. Ze nesten in oevers van rivieren, in dijken en in zelfgebouwde winterhutten. Ze eten vooral verse plantendelen.

Waarom de muskusrat bestrijden?

Door hun graafwerkzaamheden brengen muskusratten grote schade toe aan dijken en oevers. Grachten kunnen dichtslibben door de grond die zij verplaatsen. Zij zorgen ook voor aanzienlijke vraatschade aan landbouwgewassen zoals maïs en bieten.

Hoe de muskusrat bestrijden?

De wetgeving verplicht de eigenaars en gebruikers om de muskusrat op hun terreinen, waterlopen en plassen te bestrijden.

Afhankelijk van de rangschikking van de waterloop organiseert de waterloopbeheerder de bestrijding op de waterlopen in zijn beheer, eventueel in samenspraak met de andere beheerders.

Het provinciebestuur organiseert de rattenbestrijding op de waterlopen van 2de categorie in zijn beheer.

Het is verboden om de muskusrat met gif te bestrijden. De rattenbestrijder gaat op zoek naar haarden van muskusratten door alle waterlopen af te speuren naar sporen. In de buurt van een haard plaatst hij **klemmen** of **fuiken**. Om nevenvangsten te vermijden, worden die met zorg geplaatst.

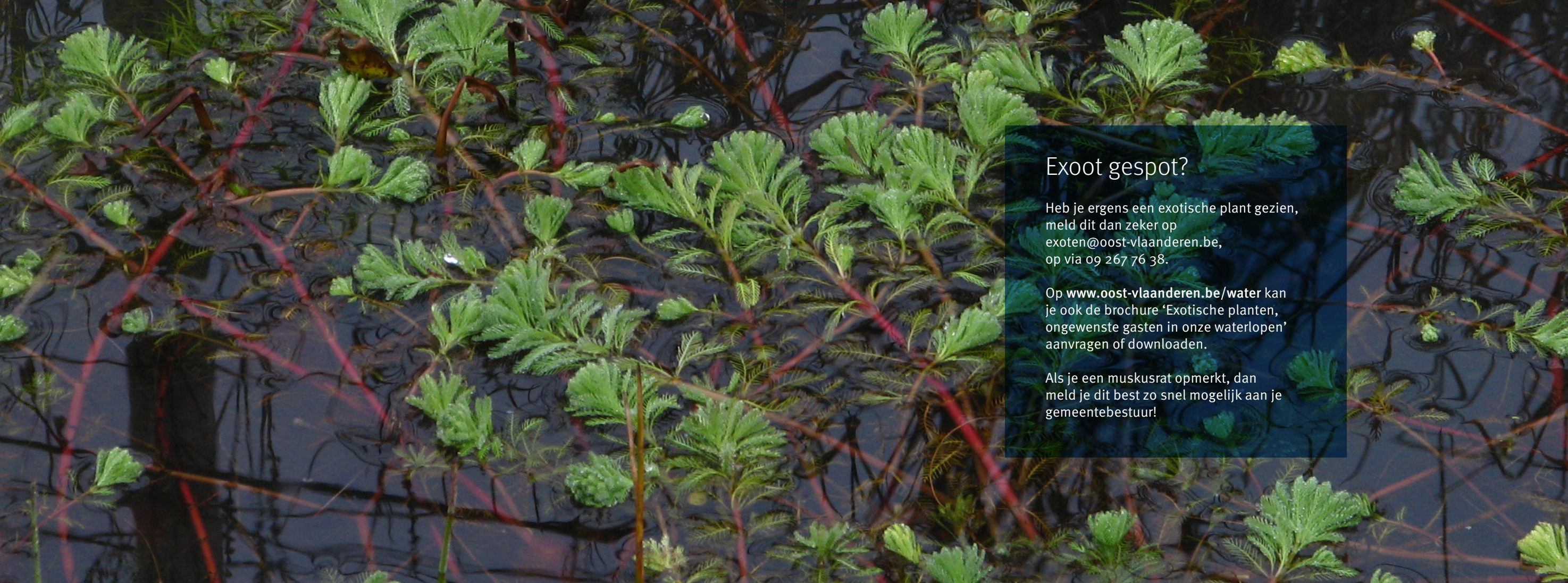

De Canadese gans

Dit dier werd vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw in Engeland, Ierland en Zweden ingevoerd als siervogel. Sommige exemplaren ontsnapten en hun afstammelingen zijn verwilderd. De populaties zijn de laatste decennia sterk gegroeid en daardoor is ook de vraat- en oogtschade enorm gestegen. In natuurgebieden leidt hun overpopulatie tot verdrukking van inheemse soorten en bastaardvorming. In recreatiegebieden veroorzaken ze overlast door vervuiling op grasvelden en ligweiden en in het (zwem)water.

Bestrijding van de Canadese valt niet binnen de regelgeving van de Europese verordening invasieve exoten. Het is een wildsoort waarop jacht onder de huidige wetgeving mogelijk is. Hiervoor bestaan wettelijk bepaalde openingstijden en modaliteiten voor het bejagen en bestrijden. Buiten de jachtgebieden, waar deze ganzen ook massaal voorkomen, kunnen eieren worden geprikt of ganzen afgevangen worden. Dit kan georganiseerd worden door de provinciale dienst Landbouw en Platteland via RATO vzw.

Exoot gespot?

Heb je ergens een exotische plant gezien, meld dit dan zeker op exoten@oost-vlaanderen.be, op via 09 267 76 38.

Op www.oost-vlaanderen.be/water kan je ook de brochure 'Exotische planten, ongewenste gasten in onze waterlopen' aanvragen of downloaden.

Als je een muskusrat opmerkt, dan meld je dit best zo snel mogelijk aan je gemeentebestuur!

Meer info

Provincie Oost-Vlaanderen

dienst Integraal Waterbeleid
waterbeleid@oost-vlaanderen.be
Tel. 09 267 76 38

dienst Landbouw en Platteland – rattenbestrijding
rattenbestrijding@oost-vlaanderen.be
Tel. 09 267 86 79

*sediment(over)last
in onze waterlopen*

Afstrom van water en bodemdeeltjes van een landbouwperceel in Ninove
© Steunpunt Erosie

Sediment(over)last in onze waterlopen

Als het regent kunnen bodemdeeltjes afspoelen naar de omliggende grachten. Via de grachten komen die deeltjes in de waterlopen terecht.

Bodemerosie is er altijd geweest, maar door intensief landgebruik komt er nu veel meer sediment in de waterlopen terecht dan vroeger.

Als waterloopbeheerder hebben we liever niet te veel dergelijke inspoeling in onze waterlopen en overstromingsgebieden. Het sediment **verhindert een goede waterafvoer** waardoor het **gevaar voor overstromingen** toeneemt. We moeten dan veel sneller ruimen, wat een grote kost betekent.

Hoe kan bodemerosie aangepakt worden?

Je kan vermijden dat bodemdeeltjes naar de waterlopen afspoelen door te **voorkomen dat ze loskomen**.

Zo spoelt er van een kale bodem véél meer af dan van een grasland of begroeide akker. Ook (aan)gepaste teelttechnieken zorgen voor een stabiele en dus beter beschermde bodem.

Daarnaast kan je er ook voor zorgen dat deeltjes worden opgevangen net vóór ze in de beek verdwijnen. Grasbufferstroken of damconstructies langs waterlopen kunnen afspoelende bodemdeeltjes **opvangen** zodat ze niet in de waterloop terecht komen.

Als gebruiker van de omliggende gronden kan je door bepaalde keuzes en kleine maatregelen dus veel bodemverlies vermijden. Een gecombineerde aanpak zorgt natuurlijk voor het beste resultaat.

Wat doet de Provincie?

De Provincie Oost-Vlaanderen richtte een provinciaal **Steunpunt Erosie** op. Erosie-experten staan de erosiegevoelige gemeenten en individuele landgebruikers met raad en daad bij.

In nauw overleg met gemeentelijke en Vlaamse diensten werken we rond teelttechnieken, beheerovereenkomsten en uitvoering van erosiebestrijdingswerken. Daarnaast organiseren we workshops en demonstraties. Sinds de invoering van verplichtingen voor de meest erosiegevoelige percelen is er nood aan informatie en sensibilisatie rond deze opgelegde (nieuwe) technieken.

Houthakseldam in Maarkedal © Steunpunt Erosie

Dam van kokosballen

Ons bestuur coördineert ook het project **Kleinschalige Opvangsystemen (KLOS)**. Erosiewerende dammen uit natuurlijke materialen zoals kokosballen en houthaksel zorgen er voor dat bodemdeeltjes niet in de waterlopen verdwijnen. Door de dammen wordt het afstromende water afgeremd en gefilterd, waarbij de meegevoerde bodemdeeltjes worden tegengehouden.

De kleinschalige damconstructies kunnen snel worden aangelegd, zonder veel grondinname. Ze bieden een eerder tijdelijke maar zeer efficiënte oplossing voor een acute afstroming van sediment.

◀ Opvang van afgespoelde bodem met dammen uit natuurlijke materialen.

Wat kan je als landgebruiker doen?

Respecteer de 1 meterzone

Je mag de eerste meter landinwaarts vanaf de kruin van een waterloop **niet bewerken** en je mag er ook **geen** bestrijdingsmiddelen gebruiken (zie 'Waar houdt je als aanpalende eigenaar of gebruiker rekening mee?'). Toch zien we al te vaak dat die regel niet wordt nageleefd. Er wordt soms geploegd tot tegen of tot in de waterloop waardoor losgewerkte bodemdeeltjes sneller in de waterloop terecht komen of oevers instabiel worden. Meerjarige begroeiing en planten op de oever van de waterloop houden met hun wortels het talud vast. Door het gebruik van bestrijdingsmiddelen verdwijnen de planten en verliest de oever zijn bescherming tegen erosie.

Neem contact op met het Steunpunt Erosie

Zie je als landgebruiker of landeigenaar erosieverschijnselen zoals geulen op de akker, modder op de weg of slib in de grachten, neem dan contact op met Steunpunt Erosie. Samen met jou en in overleg met de gemeente zullen de erosie-experts zoeken naar een haalbare oplossing.

Sluit een beheerovereenkomst af

Als je een actieve landbouwer bent, is een beheerovereenkomst voor erosiebestrijding misschien een oplossing. Dit is een vrijwillige overeenkomst tussen jou en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) waarbij jij bepaalde beheermaatregelen uitvoert in ruil voor een vaste vergoeding. Een aantal van deze beheerovereenkomsten is specifiek gericht op de aanpak van erosie. Voor meer informatie hierover verwijzen we naar www.vlm.be (klik via doelgroepen door naar Land- en Tuinbouwers > beheerovereenkomsten).

Meer info

Het Provinciaal Centrum voor
Milieuonderzoek, Steunpunt Erosie

erosie@oost-vlaanderen.be

Tel. 09 267 89 00